

Januar 2002

DagSam

Fakta om dagligvarepriser i Danmark

DagSam er et forum for effektivt samarbejde mellem dagligvaresektorens hovedaktører:
Dagrofa A/S, Dansk Supermarked A/S, DSK (De Samvirkende Købmænd),
Edeka Danmark A/S, COOP Danmark A/S samt DLF (Dansk Dagligvareleverandør Forening).

A. Baggrund

Forbrugerprisniveauet i Danmark set i forhold til udlandet har i de senere år haft såvel dagspressens som konkurrencemyndighedernes stigende interesse.

De mange prissammenligninger har imidlertid været unuancerede og skabt et fejlagtigt billede af de faktiske forhold.

Derfor er der i DagSam enighed om, at debatten om prisdannelsen i Danmark bør nuanceres, og at direkte fejlagtige konklusioner bør korrigeres.

B. Væsentlige forhold i debatten

Der er behov for en indsats på tre områder:

- (1) Faktorer, der omhandler de eksisterende analysemetoder
- (2) Faktorer, der begrundet forskelle i landenes prisniveauer
- (3) Faktorer, der begrundet forskelle i landenes prisudvikling over tid

Ad 1: Faktorer, der omhandler de eksisterende analysemetoder

Det er DagSam's synspunkt, at selve analysegrundlaget, som anvendes af f.eks. konkurrencemyndighederne, er angribeligt. Flere argumenter styrker dette synspunkt:

a) Analyserne baseres på små og **ikke-repræsentative stikprøver**

- > Dels baseres analyserne på få varer pr. kategori
- > Dels baseres analyserne på få butikker pr. land.

Dermed er hverken varegrundlaget eller butikstypesammensætningen repræsentativ.

b) Prisanalyserne udtrykker blot **øjebliksbilleder på standardvarer til standard-priser** og tager ikke højde for promotionaktiviteter, f.eks. tilbudspriser.

Danmark er formentlig det EU-land, hvor tilbudsaviser/"elevatorpriser" har størst betydning for forbrugernes indkøbsmønster og det samlede prisniveau.

c) **De analyserede varer er ikke identiske.**

- > Sammenligninger af priser kræver sammenligninger på identiske produkter.
- > Tidligere undersøgelser viser, at blot 0,03% af varenumrene i EU er tværgående/identiske.

- > Hovedparten af dagligvarerne i landene er forskellige på varetyper eller forskellige som brands eller forekommer i forskellige forbrugerenheder og størrelser.
 - > Det kan endvidere være meget afgørende, om der er tale om økologiske varer og/eller varer anprist med andre miljø- og/eller kvalitetsmærker.
- d) **Forbrugerpræferencerne er forskellige i landene.** Derfor er det reelt værdien af den samlede indkøbskurv pr. land, der udtrykker forbrugernes købeevne.
- > Forskelle i forbrugersmag/forbrugsmængder påvirker prissætningen, jvf. almindelige udbuds-/efterspørgselsmekanismer.
 - > Forbrugernes vurderinger af, hvad der er lav/høj kvalitet, udvikler sig forskelligt landene imellem og over tid.

Danske forbrugere har en klar præference for danske varer. Det gælder ikke mindst inden for mejeri-, ferskvare- og frugt- og grønt-området, hvor forbrugerne så klart foretrækker dansk mælk, Danbo-oste, danske bøffer og allerede i det tidlige forår kræver danske agurker og tomater på bordet, selvom der er langt billigere tilbud på f.eks. hollandske produkter. Her er det altså forbrugerne selv, der medvirker til et højere prisniveau!

Det samme gælder, hvad angår salget af økologiske varer, hvor danskerne ligger i front med hensyn til efterspørgslen af de lidt dyrere økologiske varer, eksempelvis æg, der - apropos særlige danske krav inden for levnedsmiddelområdet - skal opbevares på køl med de salgsmeromkostninger, det medfører.

- e) Såvel de direkte som de indirekte **skatte-/afgiftsforhold er forskellige** og udvikler sig forskelligt i landene (jf. ad 2.2.).

Ad 2: Faktorer, der begrundet forskelle i landenes prisniveauer

Det er DagSam's synspunkt, at forskelle i landenes prisniveauer er både berettigede og velbegrundede. Der er tre fundamentale forhold, der underbygger dette synspunkt:

(1) Strukturelle forhold

- > **Butikstætheden pr. 10.000 indbyggere** er i Danmark 7,8, i Tyskland 6,8, i Sverige 5,4, i Holland 3,8, i UK 1,7, i Norge 10,4. Det præger omkostningsstrukturen i detailledet.
- > Befolkningens demografiske sammensætning spiller ind. F.eks. er urbaniseringen i Holland ca. 90%, hvorimod niveauet er lavere i Danmark. Det medfører **større distributionsomkostninger**.
- > **Forskellige serviceniveauer** imellem landene i såvel leverandør- som detailled præger også omkostningsniveauet. Serviceniveauer

inkluderer hele forsynings-kæden, hvorfor også forskellene i logistikmæssige forhold vil indvirke på omkostningsstrukturen.

- > **Butikkernes vareudvalg**, herunder sortimentets dybde og bredde, er forskelligt landene imellem og medfører derfor også forskellige handelsmønstre med forskellige omkostninger (tid, transport, parkeringsafgifter osv.) for forbrugerne.
- > **Leverandørernes markedsførings-investeringer** er forskellige fra land til land. Et relativt højt investeringsniveau i Danmark påvirker prisdannelsen.
- > **Leverandørernes hjemmemarkedspotentiale** er i et lille land som Danmark relativt begrænset, hvorfor omkostningsniveauet ved alle funktioner i virksomhederne er relativt mere tyngende.
- > **De samlede lønomkostninger** er højere i Danmark. Det præger omkostningsniveauet for alle virksomhedstyper.

Jamen, vil nogen så modsige, kassedamerne er da lavtlønnede. Det er de i forhold til mange andre lønmodtagere på det danske arbejdsmarked, men ikke i forhold til deres kolleger i andre lande. Tværtimod!

Dertil kommer, at vi i Danmark i detailhandelen har store lønomkostninger til f.eks. slagtere og bagere samt faglærte salgsassistenten, hvor man i udlandet beskæftiger en større andel ufaglært personale. Forventningerne om øget barselsorlov trækker i samme retning.

(2) Politiske forhold:

- > **Skatter & afgifter** influerer væsentlig på prisdannelsen, og der skal tages højde for både de direkte skatter og afgifter på færdigvarer (moms, emballageafgift, sukker-afgift, chokoladeafgift, sodavandsafgift, de velkendte afgifter på øl, vin og spiritus, isafgift, bæreposeafgift, elpæreafgift m.v.) og på de indirekte skatter og afgifter (mange typer energifgifter, miljøafgifter, sociale skatter m.v.). Alle skatte- og afgiftsforhold i hele forsyningskæden, inklusive afgifter på de i Danmark lokalt producerede råvarer, skal tages i betragtning.

Danmark har et af EU's højeste skatte- og afgiftsniveauer.

Eksempelvis er konfekturfafgiften 14,20 kr./kg. i Danmark, mens den i Sverige og Tyskland er 0 kr. Afgiften på en almindelig kasse pilsner i Danmark er 26,58 kr. (ekskl. moms), hvor den i Tyskland kun er 6,12 kr. Dertil kommer en momssats i de tre lande på 25% i Danmark, 12% i Sverige og 7% i Tyskland.

Danmark er det eneste EU-land, der ikke opererer med differentieret moms. Vor momssats på 25% er den højest generelle

momssats i EU - og samtlige andre EU-lande har en lavere moms på fødevarer, f.eks. er den i Holland kun på 6%.

Dagligvarepriserne i Danmark forhøjes yderligere af en række specielle miljøafgifter, herunder emballageafgifter, PVC-afgiften m.m., hvortil kommer generelle miljøafgifter som vand- og vandafledningsafgift, der fordyrer såvel produktion som butiksdrift langt ud over, hvad tilfældet er i vore nabolande.

Økonomiministeriet har dokumenteret, at når danskeren bruger sin løn efter skat til almindeligt forbrug, så ryger næsten hver tredje krone i statskassen gennem afgifter - og denne andel er stigende, fra 26,5% i 1992 til 30,7% i 2001.

- > **Myndighedskravene** varierer mellem landene. I Danmark påvirker kravene vedr. bl.a. **miljø, økologi og fødevarerkontrol** (herunder egenkontrol-foranstaltninger) prisdannelsen i opadgående retning. Her kan nævnes bestemmelser af hensyn til det ydre miljø, f.eks. indsamlingsordninger på emballageområdet, vort "gamle" returflaskesystem (og forbud mod at sælge øl og sodavand i engangsemballage indtil januar 2002), andre krav til affaldshåndtering, krav til fryse- og kølesystemer etc.

Også **arbejds miljø-bestemmelser** som kravet til alle virksomheder med flere end fem (måske snart 10) ansatte om at etablere en sikkerhedsorganisation, påbuddet om at sende såvel arbejdsgivere som en repræsentant for arbejdstagere på ugelange sikkerhedskurser og udfærdigelse af arbejdspladsvurderinger for alle medarbejdere samt tilslutningspligten til en bedriftssundhedstjeneste er med til at bringe de danske omkostninger i top.

Det samme gælder den lange række af krav inden for levnedsmiddelområdet, hvor der er krav om mærkning, egenkontrol, hygiejnekurser m.m. i større udstrækning end i de fleste andre EU-lande.

Problemstillingen er den samme, hvad angår de **administrative byrder** ved at drive virksomhed i Danmark, hvad enten det er en producent, grossist eller butik. Her kræves en lang række registreringer og indberetninger, som er helt unikke danske, ligesom overenskomsterne på mange områder er ufleksible og tidskrævende at håndtere korrekt.

(3) Forbrugerrelaterede forhold:

- > **Købekraften:** EU-Kommissionens indkøbskurv med 11 "enslydende" fødevarer koster i Dkr. excl. moms det samme (ca. 186 Dkr.) i Danmark, Holland, Frankrig og Belgien. Incl. moms er DK ca. 10 – 12% dyrere.

- > **Forbrugerpræferencer/forbrugsmønstre:** Danskerne bruger i dag 12 gange mere på at bo end for 30 år siden. Udgifterne til fødevarer er i samme periode kun seksdoblet!

Ad 3: Faktorer, der begrundet forskelle i landenes prisudvikling over tid

Det anerkendes, at den øgede internationalisering i leverandørleddet og i detailhandelen såvel som den politiske og samfundsmæssige harmonisering i EU, vil indsnævre prisforskellene over tid.

Prisforskellene på et udvalg af fødevarer i Europa er indsnævret fra 22% i 1990, 17% i 1994, 15% i 1996 til 13% i 1999. Alt sammen på trods af førnævnte forhold!